

De Bronnen van Bosch

Tweede internationaal congres

Willeke van de Steeg*

Het 'Jheronimus Bosch Art Center' organiseert van 23 tot en met 25 mei een congres over Jheronimus Bosch; het bewijs dat de schilder nog steeds onderwerp van studie is. Niet verwonderlijk, want Bosch behoort tot de meest intrigerende schilders ooit.

Het congres wordt gehouden in het nieuwe *Jheronimus Bosch Art Center*, met als thema: 'de Bronnen van Bosch'. Het thema staat niet los van de congresplannen in volgende jaren. Zo zal in 2011 een congres worden gewijd aan 'de Opdrachtgevers van Bosch' en in 2016, wanneer het 500 jaar geleden is dat de schilder is overleden, staat 'de persoon Jheronimus Bosch' zelf centraal.

Bekende en minder bekende onderzoekers zullen in mei a.s. *acte de présence* geven: Jos Koldewij bijvoorbeeld, de hoogleraar en Boschkenner uit Nijmegen, Reindert Falkenburg, hoogleraar in Berkeley (vs) en Leiden, en vanzelfsprekend Roger-Henri Marijnissen. Zeker zo verheugend is de aanwezigheid van jonge onderzoekers, zoals Blandine Landau en Charlotte Caspers. Landau, studente kunstgeschiedenis aan de Parijse Sorbonne, zal het *Narrenschip* vanuit kunsthistorisch oogpunt ter sprake brengen. Omdat zij in het Louvre werkte, heeft zij het paneel zeer goed 'leren kennen'. Charlotte Caspers, studente conservering en restauratie aan het SRAL (Stichting Restauratie Atelier Limburg) in Maastricht, gaat in op de schildertechniek van

Second International
Jheronimus Bosch Conference

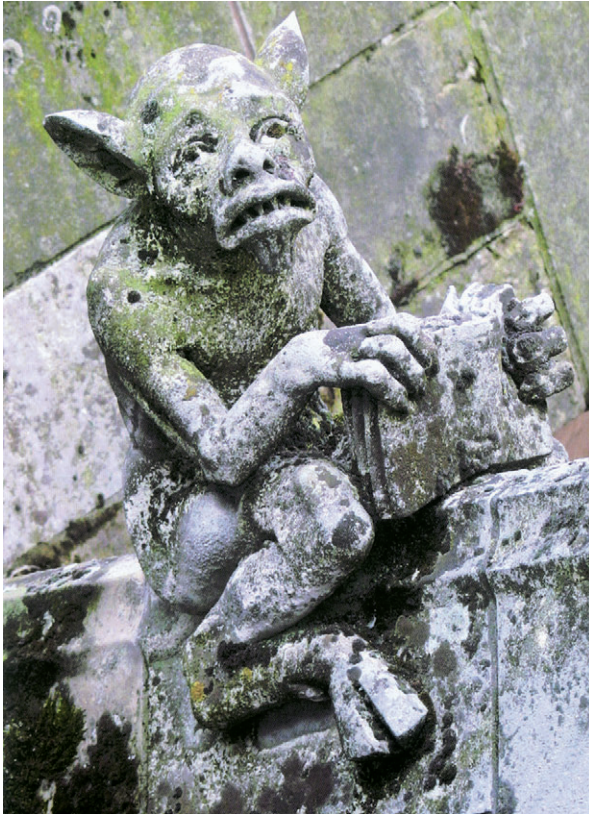
May 23-25, 2007
s-Hertogenbosch
The Netherlands

The sources of Bosch

The Jheronimus Bosch Art Center in s-Hertogenbosch, the Dutch city where this famous painter lived, worked and died and from which he derived his artistic name, invites proposals for papers for its upcoming second International Jheronimus Bosch Conference 'The sources of Bosch'. The conference will take place in s-Hertogenbosch, The Netherlands, May 23-25, 2007.

Bosch. Hiervoor gebruikt zij een zelf gemaakte reconstructie van de *Marskramer*. Door in haar reconstructie alle fasen van een paneelschildering toe te passen, is het mogelijk om meer te weten te komen over de techniek van Bosch.

Wat moeten we ons voorstellen bij 'de Bronnen van Bosch'? Als je degenen mag geloven die daar een lezing over houden kan dat van alles zijn. Het con-

Luchtboogfiguur op de Sint-Jan van een duivel met boek. Inspiratiebron voor Jeroen Bosch? (Uit: R. Glaudemans, *de 96 luchtboogfiguren op de Sint-Jan*, 2004)

gres moet daarom een afspiegeling zijn van de breedte van dit onderwerp. Er zijn bijdragen over de luchtboogbeeldjes op de Sint-Jan en de Vlaamse Boekverlichting als basis voor de vele vreemde picturale uitvindingen van Bosch. De *Tuin der Lusten* is volgens Erwin Pokorny het paneel dat het meest beïnvloed is door de randversierselen in boeken. Ook andere invalshoeken zoals alchemie en tarot komen aan bod. De alchemie, de niet-wetenschappelijke voorloper van de scheikunde, zou volgens de Amerikaanse Laurinda Dixon door Bosch regelmatig beoefend zijn en in zijn schilderijen weergegeven. De Tsjech Robert Vurm gaat in op de symbolen die op tarotkaarten te vinden zijn. Hij meent dat tarotkaarten een belangrijk 'gereedschap' kunnen zijn om de symbolen van Bosch te begrijpen. De Italiaanse Caterina Limentani Virdis zoekt de iconografische en compositorische bronnen uit voor het *Wilgefortis Triptiek* dat in Venetië te bezichtigen is. Wellicht kan Virdis vertellen wie er op dit drieluk te zien zijn. Historicus Jan van Herwaarden tenslotte zal een combinatie leggen tussen het werk van

Bosch en het verschijnsel van bedevaarten.

Dat is ook het mooie van een onderwerp als Bosch, iedereen haalt er het zijne uit. Niet zelden zegt de keuze van het onderwerp meer over de auteur dan over Jheronimus Bosch zelf. Met andere woorden, ook de sprekers op het congres zijn divers. Er zijn hoogleraren en mensen zonder academische titel, maar allemaal met *hun* verhaal. Vanzelfsprekend is het aantal Nederlanders hoog, maar ook uit België, Frankrijk, Duitsland, Oostenrijk, Tsjechië, Groot-Brittannië, Spanje, Italië, de Verenigde Staten en Israël zullen mensen afreizen naar 's-Hertogenbosch om een presentatie te verzorgen.

Het congres start op 22 mei met een openingsavond op het stadhuis. Burgemeester Rombouts heet dan de gasten welkom. De drie dagen daarna zijn gevuld met een dertigtal lezingen en presentaties. Tijdens de voormiddag staan er plenaire lezingen gepland. In de middag zijn er achtereenvolgens drie parallelle lezingen, zodat een ieder telkens kan kiezen tussen twee sprekers. Op verschillende momenten is tijd ingeruimd voor discussie. Het is belangrijk dat sprekers niet enkel hun betoog houden, maar tevens de mogelijkheid hebben met elkaar en met het publiek in discussie te gaan. Het complete programma is terug te vinden op onze website (www.jheronimusbosch-artcenter.nl). Iedere spreker zal zijn of haar bijdrage leveren aan een congresbundel die we na het congres zullen publiceren. Op die manier blijven alle lezingen en tijdens het congres gewonnen inzichten bewaard. Het Jheronimus Bosch Art Center wil graag aan zoveel mogelijk mensen laten zien waarom Bosch over de hele wereld wordt gewaardeerd als een uitzonderlijke schilder. Daarom zal de voertaal op het congres het Engels zijn. Op de slotavond is voor een breed publiek een lezing in het Nederlands gepland die wordt gehouden door professor Jos Koldewij. Hij zal al samenvattend een indruk geven van wat er gedurende de drie dagen besproken is. Verder is er op woensdagavond 23 mei een concert met middeleeuwse muziek. De drempel moet voor het publiek zo laag mogelijk zijn en dus is ook de deelnameprijs met opzet laag gehouden. De prijs voor drie dagen, inclusief lunches en koffie en thee zal rond de € 175,- bedragen. Daarnaast is het mogelijk om dagkaarten te kopen.

Voor meer informatie, zie onze website www.jheronimusbosch-artcenter.nl. U kunt ook bellen met (073) 612 68 90.

* Willeke van de Steeg (1979) is beleidsmedewerker van het Jheronimus Bosch Art Center.